LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO

[Eduskunnan lakivaliokunta]
[HE 211/2018 vp]

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi avioliittolain 4 ja 109 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää eduskunnan lakivaliokuntaa mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi avioliittolain 4 ja 109 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 211/2018 vp).

Lakivaliokunnan lausuntopyynnössä todetaan, että esitykseen ei sisälly ehdotusta siitä, että alaikäisenä solmittu avioliitto olisi mitätön. Alaikäisenä solmittu avioliitto voitaisiin näin purkaa vain avioerolla. Lakivaliokunta on pyytänyt lausunnonantajia arvioimaan hallituksen esitystä edellä mainitussa suhteessa erityisesti siltä kannalta, tulisiko alaikäisenä solmittu avioliitto olla mitätön ja millaisia vaikutuksia tällä olisi. Lisäksi lausunnonantajia on pyydetty pohtimaan, mitä seikkoja asian sääntelemisessä tulisi ottaa huomioon.

Lastensuojelun Keskusliiton keskeiset huomiot

Kysymys siitä, tulisiko alaikäisenä solmittu avioliitto olla mitätön, liittyy käsityksemme mukaan olennaisesti ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamista koskevan asiakokonaisuuden arviointiin. Ulkomailla solmittuja avioliittoja koskeva sääntelykysymys on kuitenkin jätetty arvioitavana olevan hallituksen esityksen ulkopuolelle[1]. LSKL yhtyy hallituksen esityksessäkin esille tuotuun näkemykseen siitä, että tätä asiakokonaisuutta on arvioitava vielä perusteellisesti hyvän lainvalmistelun periaatteita noudattaen.

LSKL painottaa, että alaikäisten ulkomailla solmimien aviolittojen sääntelyyn liittyvät tilanteet ovat moninaisia. Näiden avioliittojen tunnustamiseen liittyy suuri määrä kysymyksiä, joita ei ole tässä yhteydessä mahdollista kattavasti arvioida. Eri sääntelyvaihtoehtojen vaikutuksia tuleekin arvioida perusteellisesti ministeriössä ennen sääntelyratkaisujen tekemistä.

[1] Hallituksen esityksessä (HE 211/2018 vp, s. 10) todetaan, että esitykseen ei sisälly ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamista koskevia säädösmuutoksia. Ulkomaalaisen avioliiton tunnustamista Suomessa arvioitaisiin siis jatkossakin tapauskohtaisesti ja avioliitto jätettäisiin ehdottomuusperiaatteen mukaisesti tunnustamatta, jos se kaikki asiaan kuuluvat seikat huomioon ottaen olisi katsottava Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseksi.

LASTENSUOJELUN KESKUSLIITTO | CENTRALFÖRBUNDET FÖR BARNSKYDD
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki | Armfeltsvägen 1, 00150 Helsingfors
Puhelin/Telefon (09) 329 6011 | toimisto@lskl.fi | www.lskl.fi

Lastensuojelun Keskusliitto on aiemmissa lausunnoissaan korostanut kokonaisvaltaista lähestymistapaa lapsen oikeuksiin pohdittaessa ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamista koskevaa sääntelyä. Huomio tulisi kiinnittää siihen, minkälaisen lainsäädännöllisen ratkaisun avulla pystytään turvaamaan mahdollisimman täysmääräisesti *kaikki lapselle turvatut oikeudet*. Arvioinnissa on syytä kiinnittää yhtä lailla huomiota niin (alaikäisen) hakijan kuin tämän mahdollisen lapsen oikeuksien toteutumiseen. Samoin tulee pohtia vakavasti, miten/minkälaisella järjestelyllä voidaan turvata myös lasten, joilla ei ole aiempaa liityntää Suomeen, oikeuksien toteutuminen mahdollisimman täysmääräisesti. Yksityiskohtaisemmin keskusliiton näkemyksistä ulkomailla solmittujen avioliittojen tunnustamista koskevasta sääntelystä: LSKL:n lausunto koskien oikeusministeriön arviomuistiota alaikäisavioliittojen sääntelytarpeesta sekä LSKL:n lausunto koskien hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi avioliittolain 4 ja 109 §:n sekä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 211/2018 vp).

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa vahvana lähtökohtana, että avioliitto on solmittu vähintään 18-vuotiaana.

Keskusliitto kuitenkin painottaa, että alaikäisten ulkomailla solmimien avioliittojen pitäminen kategorisesti mitättöminä voi johtaa kohtuuttomiin lopputuloksiin heikomman osapuolen; alaikäisen puolison ja hänen mahdollisen lapsensa kannalta[2]. Sääntelyratkaisun vaikutuksia on syytä tarkastella mm. aviovarallisuussuhteiden ja (mahdollisen) lapsen elatuksen näkökulmasta[3].

LSKL painottaa, että soveltamistilanteiden moninaisuus edellyttää tapauskohtaista harkintaa, jotta voidaan varmistua lapsen tilanteen ja hänen etunsa huomioon ottamisesta kussakin yksittäistapauksessa.

[2] Ks. esim. Alaikäisavioliittojen sääntelytarve. Oikeusministeriön arviomuistio, s. 29-30.

[3] Avioliittolain esitöissä (HE 44/2001 vp) on todettu, että jos avioliitto on pätevä sellaisessa vieraassa valtiossa, johon puolisoilla tai ainakin toisella heistä läheiset liittymät, avioliiton katsominen Suomessa mitättömäksi aiheuttaisi puolisoille vaikeuksia ja saattaisi johtaa yllättäviin tilanteisiin. Avioliiton mitättömäksi katsomisesta voisi aiheutua esimerkiksi se, että avioliitossa syntyneistä lapsista tulee avioliiton ulkopuolella syntyneitä ja oikeudellisesti katsoen isättömiä ja että oikeus saada elatusta avioliiton tai avioliittoon perustuneen isyyden nojalla lakkaa. Ks. myös Alaikäisavioliittojen sääntelytarve. Oikeusministeriön arviomuistio, s. 28.